

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Viite: HE 173/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ALKOHOLILAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Päivittäistavarakauppa ry:ltä (PTY) lausuntoa otsikkoasiassa. PTY kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa:

Yleistä

PTY kannattaa alkoholijuomien toimituksen sallimista ja alkoholipolitiikan uudistamista hallitusohjelman mukaisesti. PTY pitää tärkeänä, että myös muita hallitusohjelmassa mainittuja uudistuksia edistetään viipymättä. Kesäkuussa voimaan tullut uudistus sallia vähittäismyynnissä 8 % käymisteitse valmistetut alkoholijuomat ei todennäköisesti lisännyt alkoholin kokonaiskulutusta.

PTY peräänkuuluttaa tasapuolisia kilpailunedellytyksiä. Kilpailutilanne jatkuu epäreiluna kotimaiselle juomien vähittäiskaupalle, ellei ulkomaisille toimijoille aseteta samoja vaatimuksia kuin kotimaisille toimijoille. Vaikka etämyyntiä koskevat pykälät eivät ole mukana esitysluonnoksessa, sääntely-ympäristöä kotimaisille yrityksille luotaessa tulee huomioida, että samat vaatimukset edellytetään jatkossa ulkomaisilta toimijoilta. Todettakoon lisäksi, että alkoholijuomia voi tilata jo nykyisin ulkomailta ostajalle toimitettuna ilman minkäänlaisia vaatimuksia kuljettajalle tai vastaanottajalle.

Oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen kilpailu edellyttää myös, että kaikissa alkoholitoimituksissa varmistetaan, että laissa määrätyt **verot on maksettu** tai tulevat maksetuiksi. Verojen keräämisen myös ulkomaisilta yrityksiltä tulee olla tehokasta, eikä perustua vain satunnaisiin tarkastuksiin. Ellei valvonta toimi, ulkomailta tilaaminen tulee puuttuvan veron vuoksi edulliseksi ja valtiolta jää jatkossakin verotuloja saamatta.

PTY:n näkemyksen mukaan erilaiset teknologiset ratkaisut alkoholin toimituksen ja noudon osalta tulisi sallia ja joka tapauksessa varmistaa lainsäädännön teknologianeutraalisuus tulevaisuutta silmällä pitäen. Tosiasiassa teknologia on ikä- ja päihtymistilan huomioimisessa yhtä kuin tarkka ihminen, ja siksi katsomme, että nämä ratkaisut tulisi ottaa huomioon lainsäädännössä. Teknologia kehittyy kovaa vauhtia eikä lainsäädännön tule estää kehitystä.

Kommentteja varsinaisesta esityksestä

PTY katsoo, että hallituksen esitys on muuttunut parempaan suuntaan lausunnoilla olleeseen versioon verrattuna, mutta edelleen esityksessä on muutosta kaipaavia kohtia:

1. Toimintamalli kaksinkertaisine ikärajatarkistuksineen on ylimitoitettu
 - Vahva tunnistautuminen ostotilanteessa lisää hallinnollista taakkaa ja kustannuksia ilman vaikutuksia alkoholihaittoihin.
 - Vahvan tunnistautumisen vaatimus kiristää nykysääntelyä. Nykyisin on mahdollista tilata verkosta alkoholia ilman vahvaa tunnistautumista, sillä ikäraja tarkistetaan luovutuksen yhteydessä.
 - Alkoholin luovutustilanne on merkityksellinen ikärajavaivonnan näkökulmasta. Vahva tunnistautuminen ostovaiheessa ei ole perusteltua, etenkin kun ostaja ja luovutuksensaaja voivat olla eri henkilöitä.
 - Alkoholijuomien luovutuksen yhteydessä vastaanottajan ikä tulee tarkastaa todennettavasti.
 - Katsomme, että nykyinen todennettavuuden taso on riittävä, jolloin luovutuksen yhteydessä kuitataan ikäraja tarkastetuksi.
 - Käytännössä toimintamalli on kohtuuttoman raskas kotiinkuljetukseen ravintoloista ja haja-asutusalueen kaupoista, jotka nimenomaisesti tarvitsivat palvelua. Asioinnin myös esim. puhelimella oltava mahdollista.
2. Lupakohtaiset ehdot ja rajoitukset tulee poistaa
 - PTY vastustaa hakija- ja tapauskohtaisia lupaehtoja kaikilta osin.
 - Luvan edellytykset on asetettava lain tasolla.
 - Lupakohtaiset ehdot antavat yksittäiselle virkamiehelle rajattoman vallan pyytää selvityksiä, ja valvonnan ja turvallisuuden nimissä esittää välttämättömiksi katsomiaan vaatimuksia luovutukseen liittyviin tilanteisiin, luovutuksessa käytettävään ikärajavaivontaan, päihtymistilan seurantaan, luovutettavien alkoholijuomien määrään, omavalvontaan, valvontaviranomaiselle toimitettaviin tietoihin tai toiminnan sisältöön ja menettelytapoihin.
 - Valviran ohjeistus lain vaatimuksista on riittävä,
 - Valvonnan turvaamiseksi viranomaisella on oikeus mm. tehdä koeostoja, mitä voidaan pitää sellaisenaan varsin voimakkaana valvontatoimenpiteenä.
 - **Lupakohtaiset ehdot ja rajoitukset eivät ole mahdollisia ulkomailta tilattaessa.**
3. Toimituskiellot ovat käytännössä erittäin ongelmallisia
 - Vastuullisen alkoholipolitiikan näkökulmasta ymmärrämme kieltolistan tarkoituksena, mutta käytäntöön sitä on mahdotonta viedä ilman viranomaiselta saatavaa tarkkaa osoitelistausta toimituskieltopaikoista.
 - Toimitusta suorittavalta henkilöltä ei voi kohtuudella olettaa valmiutta tehdä arviointia toimituksen yhteydessä. Lisäksi monia esitettyjä toimituskieltopaikkoja on hankala tunnistaa toimitustilanteessa, sillä tiloilla voi olla useita käyttötarkoituksia nuorisokäytöstä juhlaikäyttöön.
 - Mikäli vaatimus säilytetään, laissa tulee säätää valvovalle viranomaiselle velvollisuus ylläpitää ajantasaista toimijoille saatavissa olevaa koko maan kattavaa listaa toimituskieltopaikoista koneellisesti luettavassa muodossa.

4. Toimituspassi, siirtymäajat ja tasapuolinen toimeenpano

- Toimituspassikoulutus tulee valmistella pikaisesti ja koulutus tulee järjestää laajasti saataville eri oppilaitoksissa ympäri Suomen.
- Esityksessä on lain voimaantulolle 5 kuukauden siirtymäaika useiden pykälien osalta. On tärkeää, että toiminnan tosiasiallinen aloittaminen on mahdollista eri toimijoille tasapuolisesti lain voimaantulon myötä.
- PTY:llä on vuosien kokemus ikärajavälisestä (ikärajapassi). PTY on mielellään mukana toimituspassia koskevassa valmistelussa.

Kunnioittavasti
Päivittäistavarakauppa ry

Tuula Loikkanen
toimitusjohtaja

Tea Taivalkoski
lakimies